

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

MAGYARORSZÁG SZÁMOKBAN

2013

Tartalom

Általános jelzőszámok, 2013.	2
1. Néesség, népmozgalom.	4
2. Foglalkoztatottság, munkanélküliség.	8
3. Jövedelem, fogyasztás.	10
4. Egészségügy.	14
5. Oktatás.	16
6. Tudomány	18
7. Kultúra, sport	20
8. Gazdasági növekedés, beruházások.	22
9. Egyensúly.	24
10. Árak	26
11. Mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások	28
12. Környezet.	40

Kiemelt téma

Tíz éve történt: keleti nyitás az Európai Unióban.	42
--	----

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.

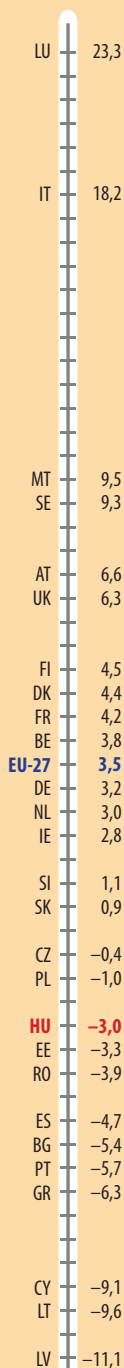
AT	Ausztria
BE	Belgium
BG	Bulgária
CY	Ciprus
CZ	Csehország
DE	Németország
DK	Dánia
EE	Észtország
ES	Spanyolország
FI	Finnország
FR	Franciaország
GR	Görögország
HU	Magyarország
IE	Írország
IT	Olaszország
LT	Litvánia
LU	Luxemburg
LV	Lettország
MT	Málta
NL	Hollandia
PL	Lengyelország
PT	Portugália
RO	Románia
SE	Svédország
SI	Szlovénia
SK	Szlovákia
UK	Egyesült Királyság

Hivatalos megnevezés	Magyarország
Főváros	Budapest
Hivatalos nyelv	magyar
Pénznem	forint (HUF)
Terület, km ²	93 024
Népesség, ezer fő	9 877
Népsűrűség, fő/km ²	106,2
Megyék száma	19
Települések száma	3 154
Ebből város	346
Országgyűlési képviselők száma	386
Európai parlamenti képviselők száma	22
Autópályák hossza, km	1 132
Működtetett vasúthálózat hossza, km	7 107
Legnagyobb légitikető	Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
Legmagasabb pont, m	Kékes, 1014
Leghosszabb folyók, km	Tisza, 596 Duna, 417
Legnagyobb tó, km ²	Balaton, 594
Világörökségi helyszínek száma	8
Védett természeti területek száma	2 232
területe, ezer hektár	897
Erdőterület összesen, ezer hektár	1 934
Éghajlat	kontinentális
Évi középhőmérséklet (Budapest), °C	12,4
Lehullott csapadék (Budapest), mm	588

**Budapest és néhány európai nagyváros közötti távolság
közúton**

				(km)
Athén	1 570	London	1 670	
Belgrád	400	Madrid	2 620	
Berlin	910	Moszkva	1 980	
Bécs	250	Párizs	1 460	
Brüsszel	1 370	Pozsony	194	
Bukarest	830	Prága	570	
Hága	1 450	Róma	1 250	
Helsinki	2 570	Stockholm	1 920	
Kijev	1 155	Varsó	680	
Koppenhága	1 290	Zágráb	342	
Ljubljana	432			

1.1. tábla Főbb népesedési adatok az év elején

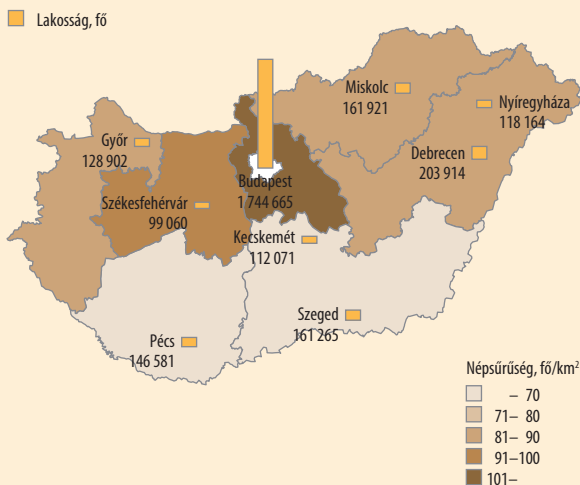
Megnevezés	2001	2011	2012	2013	2014
Lakónépeség^{a)}					
Férfiak, ezer fő	4 851	4 744	4 725	4 716	4 703
Nők, ezer fő	5 349	5 242	5 207	5 193	5 174
Összesen, ezer fő	10 200	9 986	9 932	9 909	9 877
Ezer férfitra jutó nő	1 103	1 105	1 102	1 101	1 100
A népeség megoszlása a település jellege^{b)} szerint, %					
Budapest	17,2	17,4	17,4	17,5	17,7
Többi város	52,8	53,2	52,9	52,8	52,7
Község	29,9	29,4	29,7	29,7	29,6
Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok^{c)}					
száma, ezer fő	110	207	143	141	141
Ebből:					
állampolgárság szerinti megoszlás, %					
román	38	37	29	25	22
ukrán	8	8	8	8	6
német	7	10	11	12	13
szerb ^{d)}	12	8	6	3	2
kínai	5	6	7	8	9
szlovák	1	4	5	5	6

a) A 2001–2011 közötti népességszámok a 2001. február 1-jei, a 2012–2014. évi adatok pedig a 2011. október 1-jei népszámlálás bázisán számított adatok.

b) A 2014. január 1-jei közigazgatási besorolás szerint.

c) A 2012-es adatok a 2011. október 1-jei népszámlálás alapján korrigálásra kerültek. 2012-től a menekült- és oltalmazott státusszal rendelkezők számát is tartalmazza.

d) Montenegróiakkal együtt 2011-ig.

1.1. ábra Magyarország legnagyobb városainak lakossága és a régiók népsűrűsége, 2014. január 1.

1.2. tábla Főbb népmozgalmi adatok

Megnevezés	2001	2010	2011	2012	2013
Ezer lakosra jutó					
élveszületés	9,5	9,0	8,8	9,1	9,0
halálozás	13,0	13,0	12,9	13,0	12,8
házasságkötés	4,3	3,6	3,6	3,6	3,7
válás	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0
Csecsemőhalandóság (ezer élveszülöttre)	8,1	5,3	4,9	4,9	5,1
Házasságon kívül született gyermekek aránya, %	30,3	40,8	42,3	44,5	46,2
Teljes termékenységi arányszám	1,31	1,26	1,24	1,34	1,34
Születéskor várható átlagos élettartam, év	72,3	74,4	74,7	75,0	75,5
férfiak	68,2	70,5	70,9	71,5	72,0
nők	76,5	78,1	78,2	78,4	78,7

IE, FR 2,01

UK 1,92

SE 1,91

FI 1,80

BE 1,79

DK 1,73

NL 1,72

LT 1,60

EU-27, SI 1,58

LU 1,57

EE 1,56

RO 1,53

BG 1,50

CZ 1,45

AT, LV 1,44

MT, IT 1,43

CY 1,39

DE 1,38

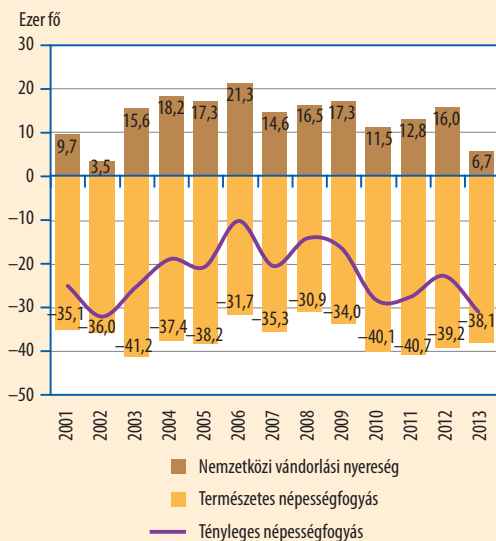
SK, GR, HU 1,34

ES 1,32

PL 1,30

PT 1,28

1.2. ábra A népességszámot formáló tényezők*

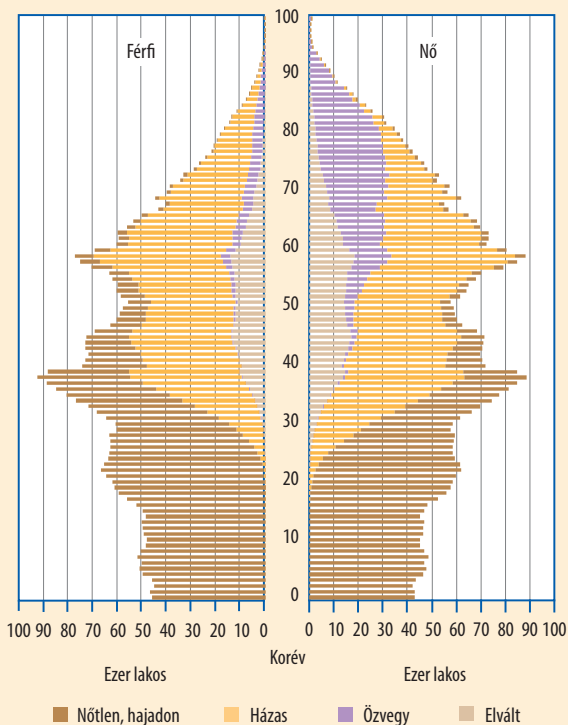
* A mutató kiszámításához felhasznált népességszámok 2001–2011 között a 2001. február 1-jei, 2012. és 2013. évre pedig a 2011. október 1-jei népszámlálás bázisán számított adatok.

1.3. tábla A népesség korösszetétele, eltartottsági ráta az év elején

(%)					
Megnevezés	2001	2011	2012	2013	2014
Idősek a gyermekkorúak százalékában	91,3	114,7	116,4	118,9	121,5
Korösszetétel					
14 évesek és fiatalabbak	16,6	14,6	14,5	14,4	14,4
15–64 évesek	68,3	68,7	68,6	68,4	68,0
65 évesek és idősebbek	15,1	16,7	16,9	17,2	17,5
A 15–64 évesekhez viszonyítva					
Gyermeknépesség	24,3	21,3	21,1	21,1	21,2
Idős népesség	22,2	24,4	24,6	25,1	25,8

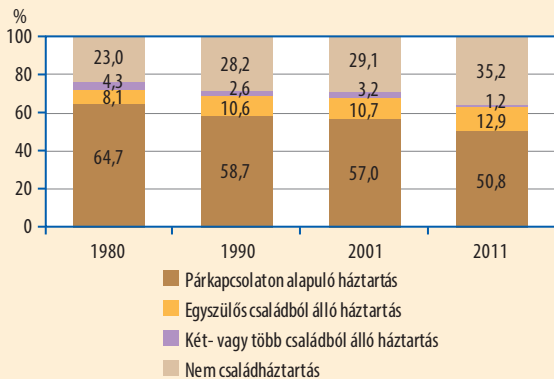
2. Teljes termékenységi arányszám, 2012

1.3. ábra A népesség száma nem, életkor és családi állapot szerint, 2014. január 1.*

* Az azonos neműek között 2009. július 1. óta létesített bejegyzett élettársi kapcsolatban élők adatait a házás, az özvegy és az elvált bejegyzett élettársakét az özvegy, illetve elvált családi állapot kategóriák tartalmazzák.

1.4. ábra A háztartások megoszlása háztartás-összetétel szerint

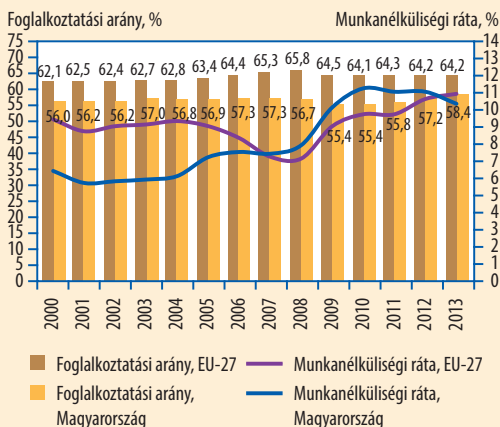

2. Foglalkoztatottság, munkanélküliség

2.1. tábla A foglalkoztatottság és a munkanélküliség jellemzői (a 15–64 éves népességen belül)

Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatottság			
Foglalkoztatottak száma, ezer fő	3 779,0	3 842,8	3 906,3
Foglalkoztatási arány, %	55,8	57,2	58,4
férfiak	61,2	62,5	64,3
nők	50,6	52,1	52,8
Részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya, %	6,4	6,6	6,3
Határozott idejű munkaszerződéssel rendelkezők aránya az alkalmazottakon belül, %	8,9	9,4	10,8
Munkanélküliség			
Munkanélküliek száma, ezer	467,6	474,8	448,4
Munkanélküliségi ráta, %	11,0	11,0	10,3
férfiak	11,0	11,3	10,3
nők	11,0	10,7	10,3

2.1. ábra A 15–64 éves népesség foglalkoztatási aránya és munkanélküliségi rátája

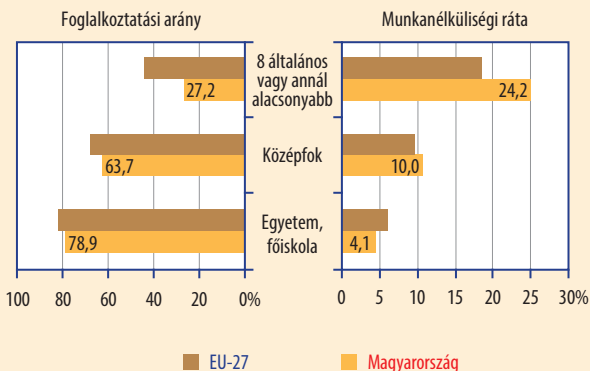
3. A munkanélküliségi ráta, 2013 (a 15–64 éves népességen belül)

(%)

2.2. tábla A foglalkoztatottak száma néhány kiemelt nemzetgazdasági ágban, 2013 (a 15–64 éves népességén belül)

Ágazat	Ezer fő	Változás az előző évhez képest, %	A nők aránya, %
Mezőgazdaság	188,9	-4,3	25,5
Ipar	925,4	+2,2	35,3
Ebből:			
feldolgozóipar	823,6	+3,2	36,9
energiaipar	32,1	-8,4	26,5
Építőipar	247,8	+2,0	7,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	532,4	-1,5	54,6
Szállítás, raktározás	262,5	+0,7	24,8
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	159,2	-2,3	58,4
Információ, kommunikáció	109,8	+6,3	33,0
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	97,0	+3,6	61,0
Ingatlanügyletek	20,3	-12,0	44,2
Közigazgatás, oktatás, egészségügyi szolgáltatás	937,2	+4,4	67,3
Nemzetgazdaság összesen	3 906,3	+1,7	46,0

2.2. ábra Foglalkoztatási arány és munkanélküliségi ráta a legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2013 (a 15–64 éves népességén belül)

JÖVEDELEM

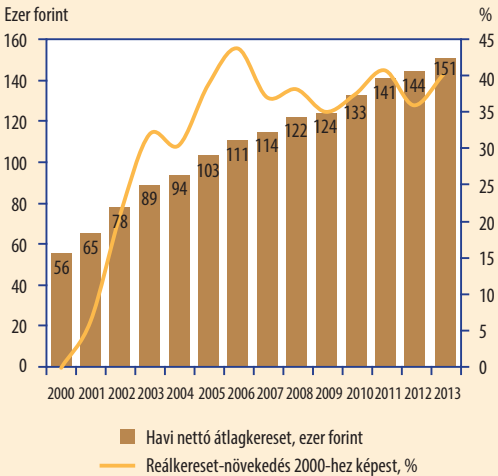
3.1. tábla Jövedelemalakulás

(előző év = 100,0)

Megnevezés	2010	2011	2012	2013
Egy főre jutó reáljövedelem	97,1	102,6	96,6	..
Egy keresőre jutó reálkereset	101,8	102,4	96,6	103,1
Egy ellátottra jutó nyugdíj ^{a)} reálértéke	99,1	101,2	100,1	104,2
Természetbeni társadalmi juttatások volumene	94,3	100,3	98,2	99,2 ⁺

^{a)} Nyugdíj alatt 2011-ig a nyugdíjakat és nyugdíjszerű ellátásokat, 2012-től a nyugdíjakat, ellátásokat, járadékokat és egyéb járandóságokat értjük.

3.1. ábra Kerestetek

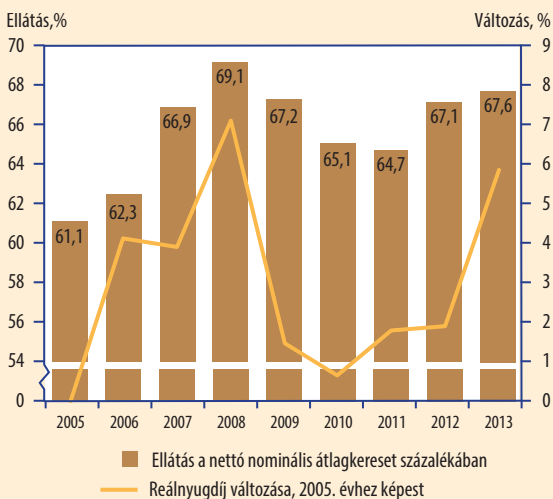
4. Nyugdíjra fordított kiadások a GDP százalékában, 2011

(%)

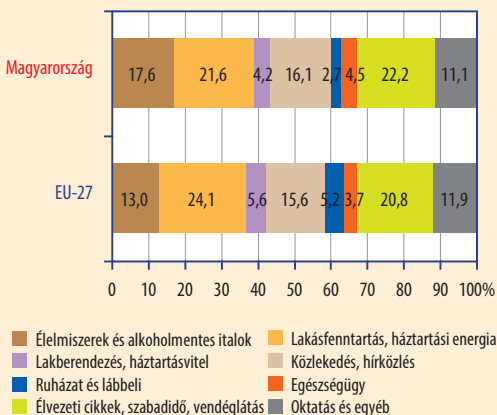
3.2. tábla Havi átlagkereset állományfőcsoportok szerint

Megnevezés	2011	2012	2013
Bruttó átlagkereset, forint			
Fizikai foglalkozásúak	144 233	154 008	159 421
Szellemi foglalkozásúak	284 061	296 363	307 388
Nemzetgazdaság összesen	213 094	223 060	230 664
Nettó átlagkereset, forint			
Fizikai foglalkozásúak	100 352	100 373	104 421
Szellemi foglalkozásúak	183 199	190 487	201 340
Nemzetgazdaság összesen	141 151	144 085	151 085

3.2. ábra A nyugdíj összegének alakulása

FOGYASZTÁS

3.3. ábra A háztartások kiadásainak szerkezete Magyarországon és az Európai Unióban, 2012

GR 70,7

CY 68,3

UK 64,0

LT 63,4

BG 62,6

PT 62,5

LV 61,5

RO 61,1

IT, PL 60,0

ES 58,2

EU-27^{a)}, MT 56,9

SK 56,6

DE 55,8

FR, SI 55,3

FI 54,1

AT 53,6

HU 52,1

BE 51,9

EE 50,6

CZ 49,9

DK 48,0

SE 47,0

IE^{a)} 46,7

NL 44,5

LU 29,3

3.3. tábla A háztartások tényleges fogyasztásának alakulása

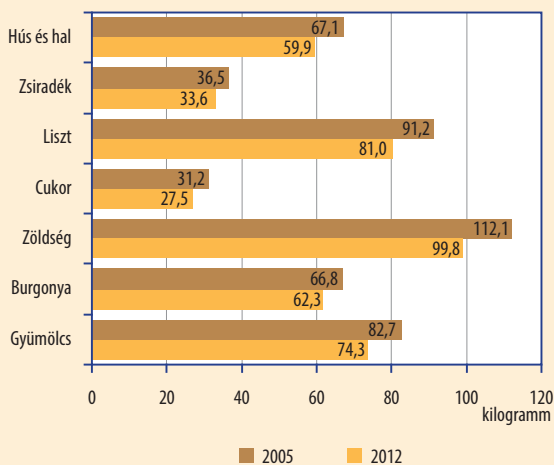
Megnevezés	2011	2012	2013	
	volumen, előző év=100,0			megoszlás, %
Háztartások fogyasztási kiadása	100,3	98,3	100,2	81,0
Természetbeni társadalmi juttatás, kormányzattól	100,0	97,5	98,6	16,3
Természetbeni társadalmi juttatás, nonprofit intézményektől	102,1	103,4	103,4	2,7
Összesen	100,3	98,3	100,0	100,0

5. A háztartások végső fogyasztási kiadása a GDP százalékában, 2013 (%)

3.4. tábla Száz háztartásra jutó tartós fogyasztási cikk, 2012

Tartós fogyasztási cikk	Gyermekten háztartások	Gyermekeket háztartások ^{a)}	Legalsó jövedelmi tized	Legfelső jövedelmi tized	Összesen
Mosogatógép	11	20	4	25	13
Mikrohullámú sütő	87	93	77	91	89
Mosógép, automata és félautomata	84	89	64	94	86
Légkondicionáló	4	7	2	12	5
Televízió, színes	165	194	149	184	173
Ebből: plazma, LCD	21	29	10	41	23
Digitális fényképezőgép	35	58	18	67	42
DVD	49	77	53	65	57
Házimozi-berendezés	7	15	9	13	10
Asztali számítógép (PC)	44	78	47	65	54
Hordozható számítógép	26	36	14	51	29
Mobiltelefon	161	262	187	176	191
Személygépkocsi	53	73	32	81	59

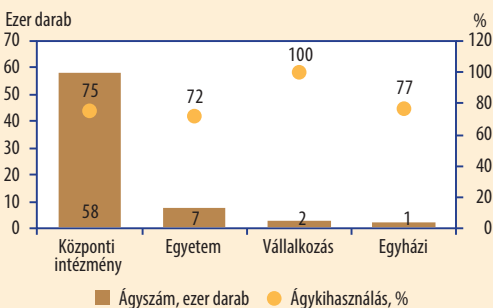
^{a)} 20 év alatti gyermeket nevelők.

3.4. ábra Az egy főre jutó éves élelmiszer-fogyasztás alakulása

4.1. tábla Egészségügyi alapellátás, fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2011	2012	2013
Alapellátás			
Egy háziiorvosra, házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 546	1 545	1557
Egy háziiorvos rendelésén évente megjelent beteg	11 129	11 211	11 294
Egy háziiorvos által évente lakáson meglátogatott beteg	547	510	463
Egy háziiorvosra jutó szakrendelésre irányítás	2 279	2 244	2 341
Egy háziiorvosra jutó kórházba utalás	92	91	83
Egy ápolóra jutó látogatások évente	323	293	269
Munkahelyi foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok száma, ezer	37	43	39
Egy gyógyszerhátra jutó lakos	3 979	4 137	4 213
Fekvőbeteg-ellátás			
Működő kórházi ágyak, tízezer lakosra	71	70	70
Az aktív ágyak aránya, %	62	61	61
Ápolási napok száma, millió	19,7	19,1	19,1
Ápolás átlagos tartama, aktív osztályon, nap	5,2	5,2	5,2
Ápolás átlagos tartama, krónikus osztályon, nap	28,5	28,5	28,7
Elbocsátott betegek száma, ezer	2 489	2 372	2 385
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	181,6	205,9	215,9

4.1. ábra A kórházak ágyyszáma és kihasználtsága a főbb fenntartóknál, 2013

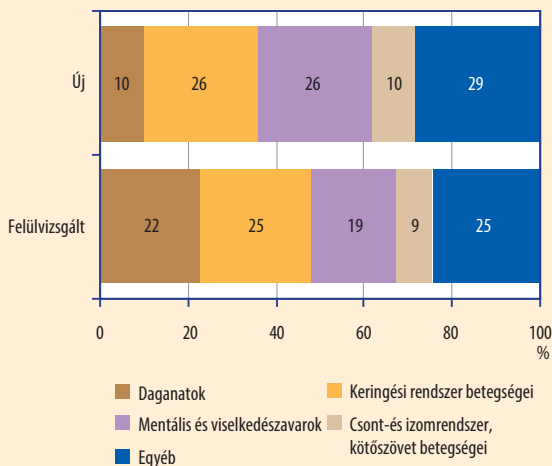

6. Születéskor várható átlagos élettartam, 2012

(év)

4.2. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek száz lakosra jutó száma, 2013

Szakmafőcsoport	Megjelenési esetek	Beavatkozások	Teljesített szakorvosi munkaórák
Laboratóriumi diagnosztika	145,0	1 713,9	6,5
Fizioterápia	70,0	411,3	0,4
Fogászat	72,0	208,8	43,7
Szemészet	23,6	127,9	7,0
Reumatológia	29,8	154,3	7,5
Belgyógyászat	40,8	114,4	14,4
Fül-, orr-, gégegyógyászat	22,4	83,0	6,1
Neurológia	13,3	80,4	6,1
Csecsemő- és gyermekgyógyászat	16,1	69,5	7,7
Sebészet	26,2	73,7	7,2

4.2. ábra Az új és felülvizsgált nem rehabilitálható személyek vezető diagnózisai, 2012

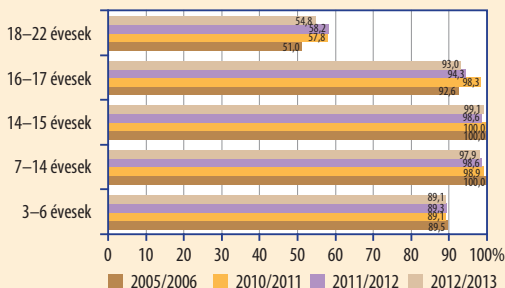
FR, MT	100,0
NL	99,6
IT	99,2
IE	99,1
DK	98,3
BE	98,0
LU	97,8
ES	97,4
UK	97,3
DE	96,5
SE	95,9
PT	95,0
HU	94,5
EU-27	94,2
AT	93,8
SI	93,4
LV	93,3
EE	90,0
BG	87,1
CZ	86,1
RO	85,5
LT	84,8
PL	84,3
CY	83,8
SK	77,1
EL	75,2
FI	75,1

5.1. tábla A 2013/2014. tanév adatai⁺

Megnevezés	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Középiskola	Felsőfok
Nappali oktatásban, képzésben részt vevők száma, ezer	330,2	747,7	113,5	389,0	223,6
Ebből: leányok aránya, %	48,3	48,3	37,5	52,4	52,2
állami, önkormányzati intézményben tanulók aránya, %	90,8	85,6	79,0	74,7	89,4
Egy csoportra/ osztályra jutó gyermek/tanuló	22,3	20,2	20,6	26,4	–
Egy pedagógusra jutó tanuló	10,7	10,1	11,2	10,7	15,1 ^{a)}

a) Az összes hallgatóhoz viszonyítva.

5.1. ábra A nappali tagozaton tanulók aránya a megfelelő korúak százalékában

5.2. tábla Érettségizettek, oklevelesek

Megnevezés	2005	2012	2013
Érettségizettek a 18 évesek százalékában	61,7	62,0	58,8
Oklevelet szerzettek a 22 évesek százalékában	25,1	28,4	28,6
A 20–24 évesek közül legalább középfokú végzettségű, %	83,4	83,5	84,3
A 25–64 évesek iskolai végzettség szerint, %			
legfeljebb alacsony fokú végzettségű	23,6	17,9	17,5
legalább középfokú végzettségű	76,4	82,1	82,5
felsőfokú végzettségű	17,1	22,0	22,5

7. Köznevelésben való részvétel az iskolaelőkészítő évfolyamokon 4 éves kor felett, 2012 (%)

5.3. tábla A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma ISCED képzési területenként*

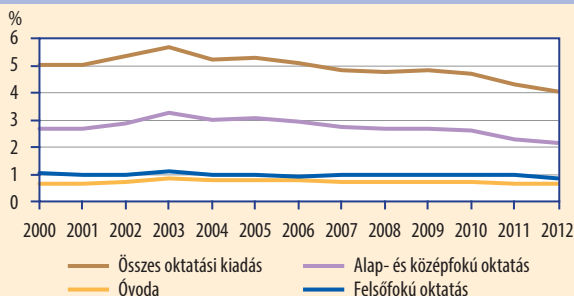
	(%)	
Megnevezés	2001/2002	2013/2014 ⁺
Tanárképzés, oktatástudomány	14,1	5,4
Művészetek	2,2	3,2
Humán tudományok	10,4	7,5
Társadalomtudományok	11,0	9,2
Gazdaság és irányítás	13,9	16,6
Jog	5,0	3,6
Természettudományok	2,9	5,1
Informatika	3,9	3,6
Műszaki tudományok	15,6	20,9
Mezőgazdaság	3,6	2,5
Egészségügy, szociális gondoskodás	9,1	12,4
Szolgáltatás	8,3	7,9
Képzési terület szerint nem besorolható	–	2,1
Összesen	100,0	100,0

* Az egyetemi, főiskolai és osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5.4. tábla Oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások

	(%)		
Megnevezés	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Az általános iskolások közül			
napköziotthoni ellátásban részesül	46,5	47,6	50,9
étkeztetésben részesül	73,0	73,9	76,8
A szakiskolások közül			
kollégiumban lakik	7,8	7,7	8,2
A középiskolásokból			
kollégiumban lakik	8,9	8,7	8,9
étkeztetésben részesül	19,7	19,0	20,3
ösztöndíjas	1,4	1,5	1,3
A felsőfokú alap- és mesterképzésben tanulók közül ^{a)} kollégiumban lakik	18,7	18,9	18,6

^{a)} Az egyetemi, főiskolai és osztatlan képzésben résztvevőkkel együtt.

5.2. ábra A költségvetés oktatási kiadásai a GDP százalékában

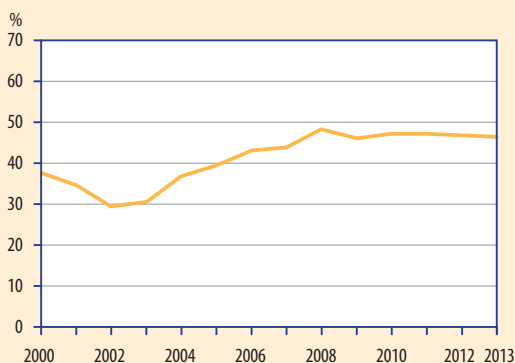
6.1. tábla A kutatás-fejlesztés adatai szektorok szerint, 2013

Megnevezés	Államháztartási szektor	Felső-oktatási szektor	Vállalkozási szektor	Összesen
Ráfordítások, millió forint	62 572	60 464	291 679	420 100 ^{b)}
Dolgozók tényleges létszáma, fő	9 309	23 112	25 816	58 237
Kutatók tényleges létszáma, fő	5 770	16 023	16 010	37 803
Nők aránya a kutatók között, %	41,6	38,7	17,9	30,3
Száz kutatóra jutó magyar nyelvű cikk, ^{a)} darab	47	154	5	48
Száz kutatóra jutó idegen nyelvű cikk, ^{a)} darab	92	175	3	61

a) A jelzett mutatók az ún. számított létszám – a kutató-fejlesztő munkára fordított idő arányában a teljes munkaidejű dolgozókra átszámított létszám – alapján készültek.

b) Tartalmazza a tudományos fokozattal rendelkezők tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére, valamint az ösztöndíjasok illetményére költségvetési forrásból kifizetett összegeket is.

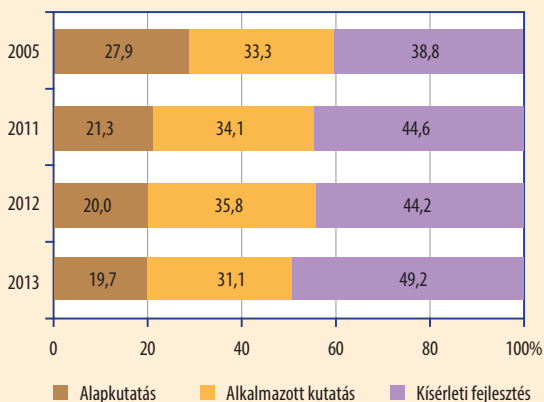
6.1. ábra A K+F-ráfordításokból a vállalkozások által finanszírozott hányad

8. Összes K+F-ráfordítás a GDP százalékában, 2012

(%)

6.2. ábra A K+F ráfordítások felhasználásának alakulása

6.2. tábla Kutatók* megoszlása tudományági besorolás szerint, 2013

Tudományág	Megoszlás, %
Természettudományok	28,5
Műszaki tudományok	33,8
Orvostudományok	10,3
Agrártudományok	5,1
Társadalomtudományok	12,3
Bölcsészettudományok	10,0
Összesen	100,0

*A kutatók tényleges létszáma alapján számítva.

7.1. tábla A kulturális élet néhány mutatója

Megnevezés	2005	2012	2013
Kiadott könyvek, füzetek száma	13 599	12 080	11 957
Kiadott könyvek, füzetek példányszáma, ezer	42 624	30 649	27 590
Színházlátogatás ezer lakosra	437	515	588
Hangverseny-látogató ezer lakosra	50	111	96
Múzeumlátogatás ezer lakosra	1 139	840	836

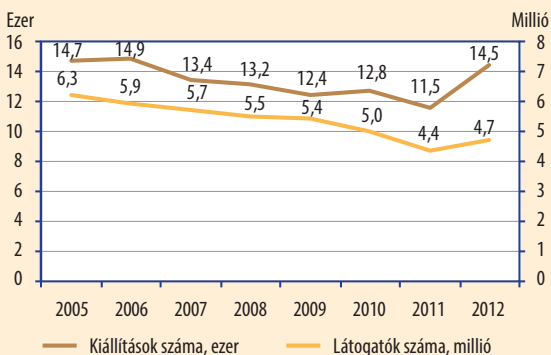
7.2. tábla Könyvek a szerző nemzetisége szerint

Megnevezés	2005	2012	2013	
	mennyiség, darab			előző év = 100,0
Összes kiadott könyv	12 898	11 645	11 388	97,8
Ebből:				
magyar	9 412	8 081	8 100	100,2
amerikai (USA)	1 483	1 795	1 700	94,7
angol	557	502	365	72,7
német	601	479	452	94,4
francia	203	163	114	69,9
Ebből: ifjúsági- és gyermek-irodalom összesen	775	1 244	1 185	95,3
Ebből:				
magyar	351	532	542	101,9
amerikai (USA)	146	290	230	79,3
angol	127	96	75	78,1
német	77	157	147	93,6
francia	11	44	19	43,2

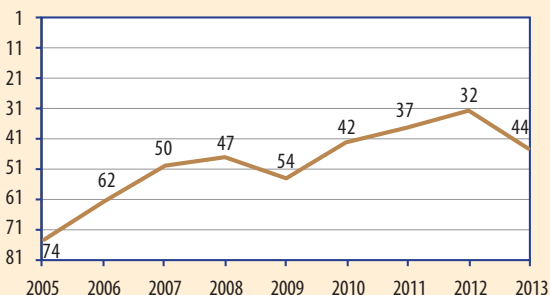
7.3. tábla A színházak vendégszereplése, 2013

Megnevezés	Hazai színházak külföldön	Külföldi színházak Magyarországon
Országok száma	40	33
Előadások száma	875	395
Látogatók száma, ezer	863	72
Egy előadásra jutó látogató	986	182

7.1. ábra Közművelődési intézményekben rendezett kiállítások adatai

7.2. ábra A magyar férfi labdarúgó-válogatott helyezése a FIFA-világranglistán (év végén)

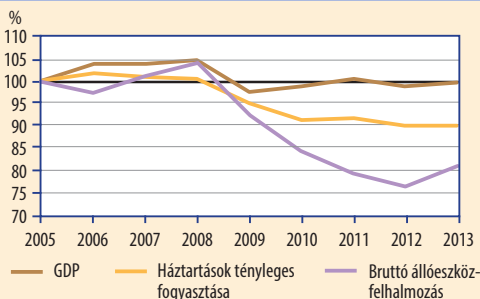
Forrás: FIFA honlapja.

8.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Nemzetgazdasági ág	Meg- oszlás, %, 2013 ^{a)}	Volumenváltozás		
		2011	2012	2013
		(%)		
GDP összesen	100,0	1,6	-1,7	1,1
Ebből:				
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	4,8	11,8	-18,9	22,0
Ipar	26,0	0,1	-1,3	-0,2
Építőipar	4,1	2,0	-6,3	7,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	11,2	2,4	-1,7	-0,4
Szállítás, raktározás	6,3	-0,4	-1,5	1,8
Információ, kommunikáció	5,1	5,3	3,3	0,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	4,9	-4,4	-3,6	-1,5
Ingatlanügyletek	8,6	2,5	-1,9	-3,1
Közigazgatás, védelem; kötelező TB; oktatás, humán egészségügyi, szociális ellátás	17,6	1,7	1,6	1,2
GDP belföldi felhasználása összesen	92,0	-0,5	-3,5	0,8
Végső fogyasztás összesen	74,4	0,3	-1,5	0,5
Ebből:				
háztartások tényleges fogyasztása	64,4	0,3	-1,7	0,0
közösségi fogyasztás	10,0	-0,1	0,1	4,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	18,1	-5,9	-3,7	5,8

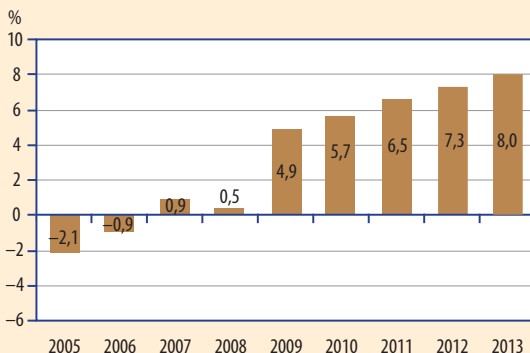
a) A termelés esetében ágazatok összesen, alapáron = 100,0; a felhasználás esetében GDP összesen = 100,0.

8.1. ábra A GDP és fő felhasználási tételeinek alakulása (2005 = 100)

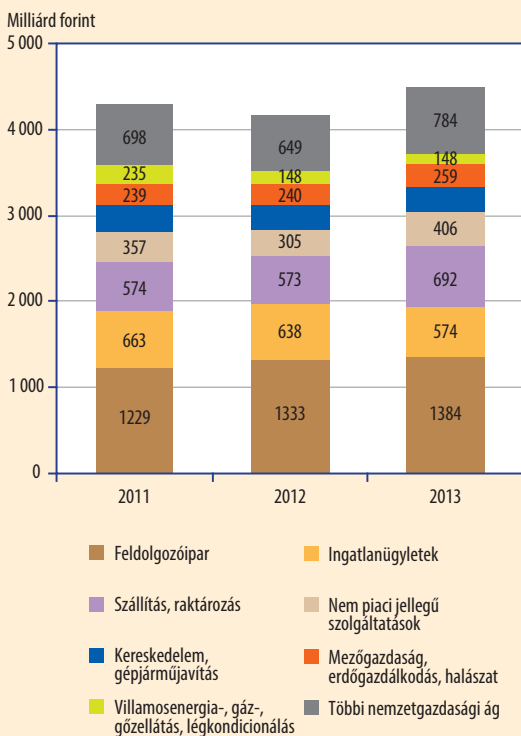

10. Az egy főre jutó GDP, 2013 (vásárlóerő-paritáson számolva, EU-28=100) (%)

8.2. ábra Kiviteli (+), illetve behozatali (-) többlet a GDP arányában

8.3. ábra A beruházási ráfordítások*

8. Gazdasági növekedések, beruházások

* Negyedéves adatok alapján.

9.1. tábla A folyó fizetési mérleg és részmérlegeinek egyenlege

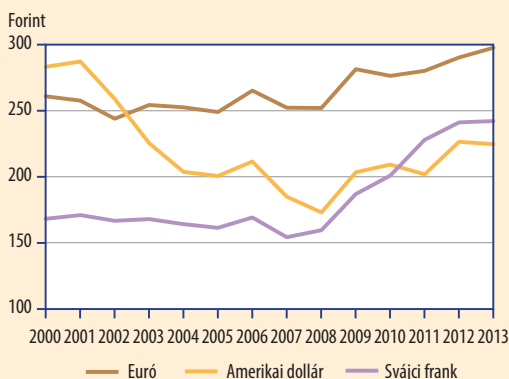
(millió euró)				
Megnevezés	2011	2012	2013	
A folyó fizetési mérleg egyenlege	419	826	2 941	
Ebből:				
Áruk	3 112	3 469	4 313	
Szolgáltatások	3 173	3 363	3 498	
Jövedelmek	-6 412	-6 408	-5 933	
Viszonytalan folyó átutalások	547	403	1 062	

Forrás: Magyar Nemzeti Bank

9.2. tábla Az államháztartás és alrendszereinek egyenlege (A nemzeti számlák európai rendszere szerint)

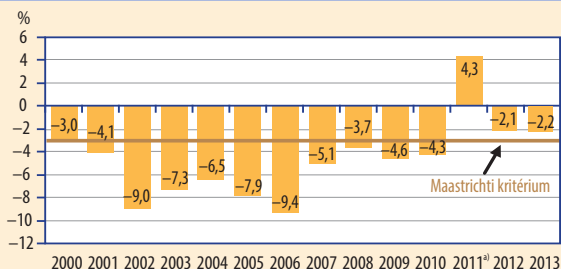
(milliárd forint)				
Megnevezés	2011	2012	2013	
Államháztartás	1 170	-605	-688	
Ebből:				
Központi kormányzat	976	-742	-1 595	
Társadalombiztosítási alapok	25	-4	141	
Helyi önkormányzatok	169	140	766	

9.1. ábra Éves átlagos devizaárfolyamok alakulása

11. A kormányzati szektor „maastrichti” adóssága a GDP százalékában, 2013 vége (%)

9.2. ábra A kormányzati szektor maastrichti kritérium szerinti hiánya a bruttó hazai termékhez viszonyítva

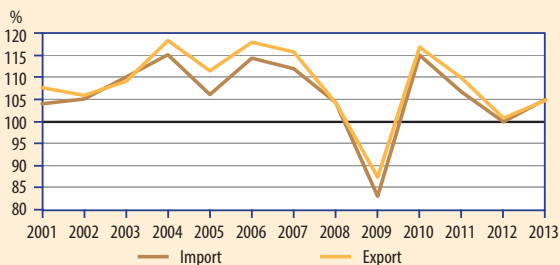

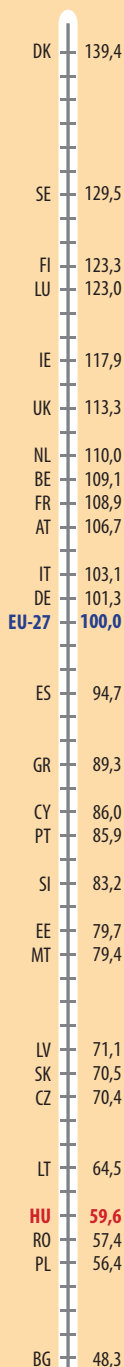
a) A magánnyugdíjpénztári vagyon állam részére történő átadásával együtt.

9.3. tábla A termékek és szolgáltatások külkereskedelmi forgalma, 2013

(millió euró)			
Megnevezés	Import	Export	Egyenleg
Termékek			
Élelmiszerek, italok, dohány	3 822	6 605	2 783
Nyersanyagok	1 768	2 519	750
Energiahordozók	9 389	2 944	-6 445
Feldolgozott termékek	25 569	26 075	506
Gépek és szállítóeszközök	34 163	43 576	9 413
Összesen	74 710	81 719	7 009
Szolgáltatások			
Turizmus	1 464	3 848	2 384
Szállítási szolgáltatások	2 596	4 030	1 434
Üzleti szolgáltatások	8 130	8 273	143
Kormányzati szolgáltatás	156	95	-61
Összesen	12 347	16 245	3 898

9.3. ábra A termékimport és -export volumenének alakulása (előző év = 100)

10.1. tábla A fogyasztói árak alakulása

(előző év =100,0)			
Megnevezés	2011	2012	2013
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	107,3	106,0	102,7
Szeszes italok, dohányárúk	100,2	114,6	112,4
Ruházat és lábbeli	103,0	102,5	99,6
Lakásszolgáltatás, víz, villamos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok	104,6	105,8	94,7
Lakberendezés, lakásfelszerelés, rendszeres lakáskarbantartás	100,3	103,4	100,9
Egészségügy	102,9	103,6	103,4
Közlekedés és szállítás	107,1	106,1	99,9
Távközlés	100,7	104,6	102,0
Szabadidő és kultúra	100,6	101,4	100,7
Oktatás	99,7	101,8	103,0
Vendéglátás és szálláshely-szolgáltatás	102,7	104,6	103,1
Egyéb termékek és szolgáltatások	100,9	106,7	107,9
Összesen	103,9	105,7	101,7

10.2. tábla Külkereskedelmiár-indexek és cserearány-mutatók

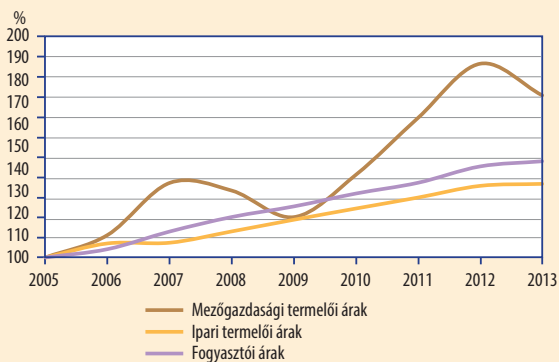
(előző év =100,0)			
Megnevezés	2011	2012	2013
Behozataliár-index	105,0	104,3	99,4
Kiviteliár-index	103,3	102,9	100,0
Cserearány-mutató	98,4	98,7	100,6

12. Relatív fogyasztói ár-színvonal, 2013 (EU-27=100,0)

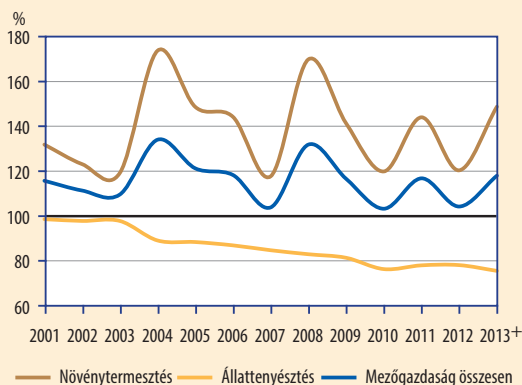
(%)

10.3. tábla Egyes termékek és szolgáltatások fogyasztói átlagára

	(forint)		
Megnevezés	2011	2012	2013
Sertéshús, comb, csont és csülök nélkül, kilogramm	1 150	1 280	1 350
Kenyér, házi jellegű, kilogramm	321	326	313
Tej, 2,8%, liter	226	231	234
Finomliszt, kilogramm	172	165	167
Kristálycukor, kilogramm	300	300	275
Burgonya, kilogramm	161	108	173
Világos sör, 0,5 literes	176	185	192
LCD televízió, 76–82 cm, darab	110 680	98 250	85 490
Múzeumi belépőjegy, darab	666	708	740
Általános közlekedési havibérlet, darab	6 810	6 940	8 550
Autóbenzin, ólommentes, 95 oktánszámú, liter	383	426	418
Gázolaj, liter	380	435	428
Villamos energia, általános, 10 kWh	468	485	437
Vezetékes gáz, m ³	127	136	122
Vízdíj, m ³	316	331	316

10.1. ábra Termelői és fogyasztói árak alakulása
(2005 = 100%)

MEZŐGAZDASÁG

11.1. ábra A mezőgazdaság bruttó termelése
(2000=100%)

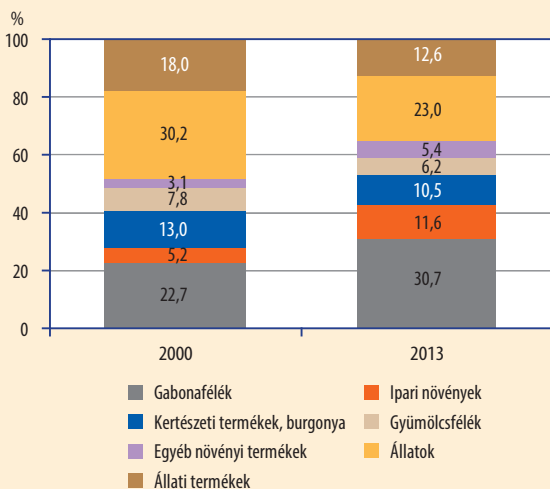
11.1. tábla Alapvető növényi termékek termelése

Megnevezés	2011	2012	2013 ⁺
	ezer tonna		
Búza	4 107	4 011	5 058
Kukorica	7 992	4 763	6 756
Napraforgó	1 375	1 317	1 484
Cukorrépa	856	882	991
Zöldség	1 475	1 363	1 423
Gyümölcs	513	822	850
Szőlő	450	356	451

13. Egy főre jutó búza termésmennyisége, 2012

(kilogramm)

11.2. ábra A mezőgazdasági termékek termelési szerkezete

11.2. tábla Állatállomány (december 1.)

Megnevezés	(ezer darab)		
	2011	2012	2013
Szarvasmarha	697	760	772
Sertés	3 044	2 989	2 935
Juh	1 120	1 185	1 238
Baromfi	41 477	38 546	37 189
Ló	74	76	59

11.3. tábla Fontosabb állati termékek termelése

Megnevezés	2011	2012	2013 ⁺
	természetes mértékegységben		
Vágóállat, ezer tonna	1 333	1 354	1 311
Tehéntej, millió liter	1 667	1 765	1 712
Tyúktojás, millió darab	2 458	2 411	2 507
Gyapjú, tonna	3 820	3 834	4 033
Méz, tonna	24 500	17 500	18 500

RO 34,3

CZ 31,8

SK 26,7

IE 26,3

HU 26,0

SI 25,7

DE 25,5

BG 25,2

PL 24,7

LT 24,5

AT 21,7

EE 21,4

NL 19,7

EU-27 19,1

PT 18,9

SE 18,8

LV, FI 18,7

IT 18,3

ES 17,5

DK 16,9

BE 15,6

GR 14,6

UK 14,3

MT 12,9

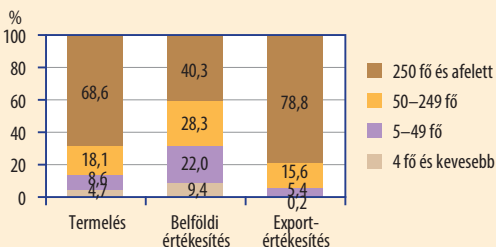
FR 12,8

CY 8,7

LU 5,9

IPAR, ÉPÍTŐIPAR, LAKÁS

11.3. ábra Az ipari termelés és értékesítés vállalatnagyság szerinti megoszlása, 2013

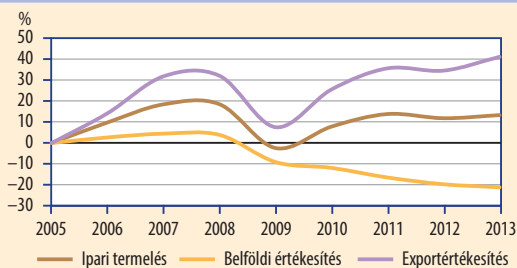
11.4. tábla Az ipari termelés megoszlása*

Ágazat, ágazatcsoport	Főbb ágazatcsoportok részesedése az ipari termelésből ^(a)		
	2001	2005	2013
Bányászat	0,6	0,5	0,4
Feldolgozóipar	93,2	92,7	94,0
Gépipar	46,2	50,7	49,2
ebből: járműgyártás	17,6	18,4	24,5
Vegyipar	16,1	18,1	22,3
Élelmiszeri-ipar	16,4	12,4	11,8
Kohászat, fémfeldolgozás	8,2	8,3	7,3
Egyéb	13,0	10,4	9,4
Energiaipar	6,2	6,8	5,7
Ipar összesen	100,0	100,0	100,0

* Víz és hulladékgyártás nélkül.

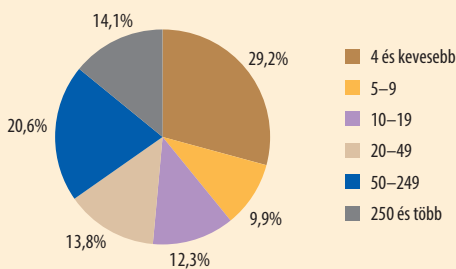
a) Folyó áron, a legalább 5 főt foglalkoztató gazdálkodói kör = 100,0.

11.4. ábra Az ipari termelés és értékesítés volumenváltozása (2005. évhez képest)

14. Az ipar aránya a bruttó hozzáadott értékben, 2013

(%)

11.5. ábra Az építőipari termelés megoszlása létszám-kategóriák szerint, 2013

11.5. tábla Az építőipari termelés volumenindexei ágazatonként (előző év=100,0)

Megnevezés	2011	2012	2013
Épületek építése	85,0	87,3	117,6
Egyéb építmények építése	99,9	97,4	115,1
Speciális szaképítés	99,1	94,1	101,9
Építőipari szervezetek összesen	98,8	93,4	109,6

11.6. tábla Lakásépítés, -megszűnés

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	12 655	10 560	7 293
Megszűnt lakások száma	2 752	2 183	1 251
Épített lakások átlagos alapterülete, m ²	103	107	101

11.7. tábla Lakásállomány, laksűrűség, 2014. január 1.

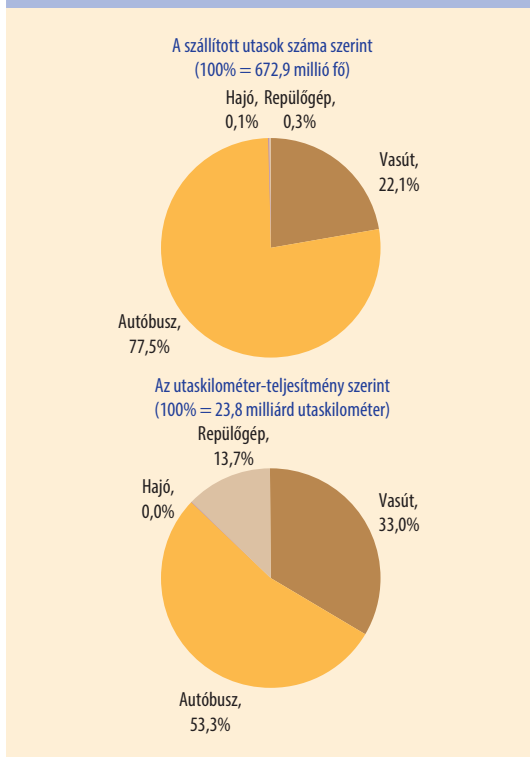
Település-típus	Lakások száma, ezer darab	Száz lakásra jutó népesség, fő	Átlagos lakás-alapterület, m ²	Száz szobára jutó lakó, fő
Budapest	908	192	64,2	78
Többi város	2 242	228	76,4	83
Községek	1 258	240	88,2	83
Összesen	4 408	224	77,2	82

SZÁLLÍTÁS

11.8. tábla Áruszállítási teljesítmények, 2013

Megnevezés	Teljesítmény, milliárd árutonna-kilométer	A teljesítmény alakulása, előző év = 100,0	A nemzetközi forgalom részaránya, %
Vasúti	9,7	105,3	83,5
Közúti	35,1	103,9	75,8
Belvízi	1,9	97,1	99,8
Csővezetékes	5,7	98,1	70,7
Összesen	52,3	103,1	77,5

11.6. ábra A helyközi személyszállítási teljesítmények 2013. évi megoszlása

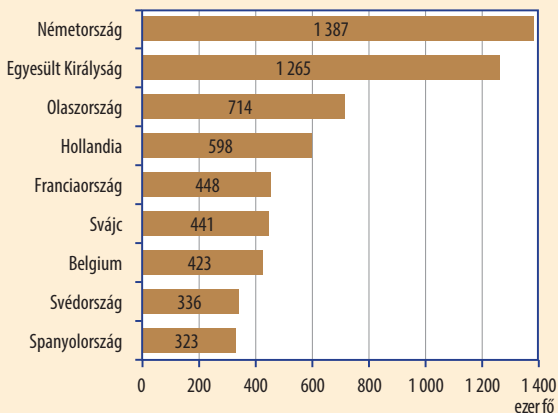

15. A vasúti szállítás részesedése a szárazföldi áruszállítási teljesítményből, 2012 (%)

11.9. tábla A helyi közösségi közlekedés keretében szállított utasok száma

	(millió fő)		
Megnevezés	2011	2012	2013
Autóbusz	1 139	1 114	1 113
Villamos	453	442	441
Trolibusz	94	89	90
Metró, földalatti	303	306	310
Helyiérdekű vasút	70	70	74
Összesen	2 059	2 021	2 028

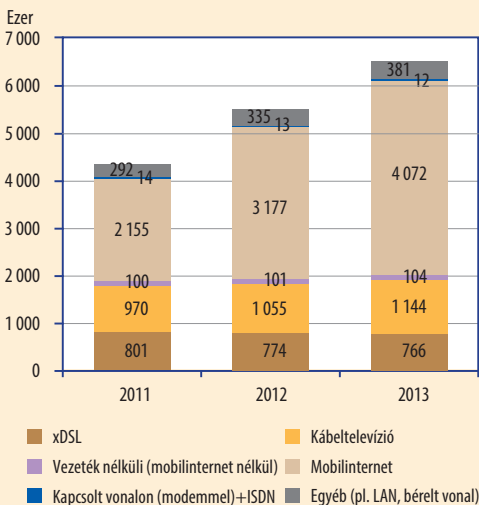
11.7. ábra A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér legnagyobb utasforgalmú viszonylatai, 2013*
(összesen = 8 millió 521 ezer fő)

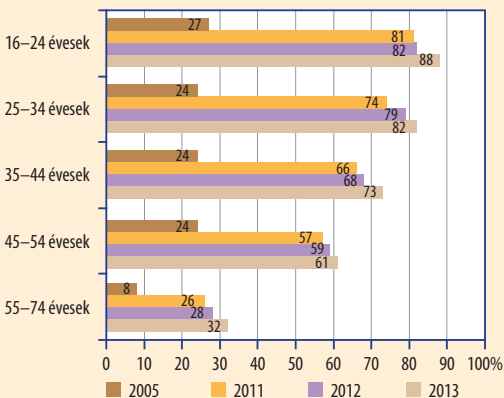
* Az egyes viszonylatok kizárólag a kereskedelmi célú utasforgalmat, míg az „összesen” adat a repülőtéri forgalom 0,9%-át kitevő, nem kereskedelmi célú forgalmat is magában foglalja.

INTERNET, TELEFON

11.8. ábra Az internet-előfizetések kapcsolattípusonként

11.9. ábra A napi rendszerességgel internetezők aránya korcsoportok szerint

16. Az e-kereskedelemben rendszeresen (legalább 3 havonta) résztvevő lakosság aránya, 2013 (%)

- UK 71
- DK 65
- DE 60
- LU 59
- SE 57
- NL 55
- FI 49
- AT 46
- FR 44
- EU-27, MT 38
- IE 37
- BE 36
- SK 30
- SI 25
- ES, PL 23
- CZ, LV 21
- CY 20
- LT 19
- HU, GR 17
- EE 16
- PT 15
- IT 14
- BG 8
- RO 5

11.10. tábla A telefonálás főbb adatai, 2013

Megnevezés	Vezetékes telefónia	Mobiltelefon
Vezetékes fővonalak, illetve mobil-előfizetések száma, ezer	2 991	11 676
Száz lakosra jutó vezetékes fővonalak, illetve mobil-előfizetések száma	30,3	118,2
Kiinduló hívások száma, millió	1 345	8 080
Egy vonalra, illetve előfizetésre jutó beszélgetések száma	437	692
Egy vonalra, illetve előfizetésre jutó beszélgetések időtartama, perc	1 670	1 568
A kiinduló hívások átlagos ideje, perc	3,8	2,3

11.11. tábla A háztartások ellátottsága információs és kommunikációs eszközökkel

Megnevezés	(a háztartások arányában, %)		
	2011	2012	2013
Mobiltelefon	94,7	95,4	96,0
Asztali számítógép	59,5	59,1	58,3
Hordozható számítógép (laptop)	31,0	35,1	41,6
Kézi számítógép (palmtop)	4,7	4,5	4,8
Internetkapcsolat	65,2	68,6	71,5
Ezen belül: szélessávú internetkapcsolat	60,8	68,0	71,0

TURIZMUS

11.12. tábla Magyarországra érkező külföldi látogatók főbb országok szerint

(ezer fő)			
Ország	2011	2012	2013
Szlovákia	8 825	9 971	10 016
Románia	7 575	7 901	7 274
Ausztria	6 649	7 233	7 118
Szerbia, Montenegró, Koszovó	2 964	2 658	3 343
Németország	3 026	3 188	2 859
Ukrajna	1 831	1 863	1 902
Lengyelország	1 331	1 603	1 827
Csehország	916	1 041	1 188
Bulgária	1 380	1 443	1 178
Horvátország	934	756	824

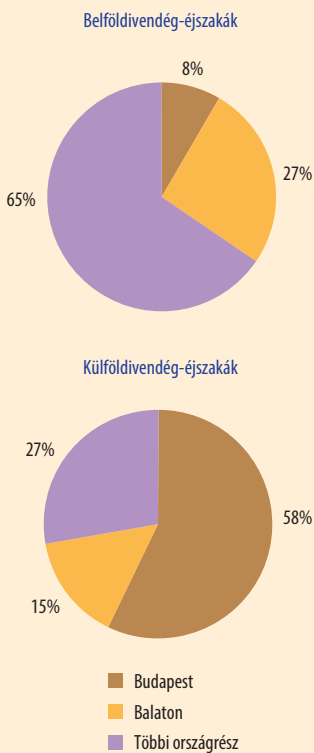
11.13. tábla A Magyarországra látogató külföldiek száma és kiadása az utazás célja szerint, 2013

Motiváció	Látogatók		Látogatók kiadása	
	száma, ezer fő	megoszlása, %	milliárd forint	megoszlása, %
Szabadidős turizmus	13 546	31,0	750	59,2
ebből: rokon-, barátlátogatás	4 414	10,1	165	13,0
gyógy- és egészség-turizmus	1 968	4,5	127	10,0
Üzleti turizmus	1 341	3,1	144	10,2
ebből: konferenciaturizmus	76	0,2	11	0,8
<i>Turisztikai motiváció összesen</i>	<i>14 887</i>	<i>34,1</i>	<i>895</i>	<i>70,6</i>
Tanulás	286	0,7	34	2,7
Vásárlás	10 497	24,0	131	10,3
Munkavégzés	2 145	4,9	112	8,8
Átutazás	15 563	35,6	92	7,2
Egyéb	288	0,7	5	0,4
<i>Nem turisztikai motiváció összesen</i>	<i>28 778</i>	<i>65,9</i>	<i>373</i>	<i>29,4</i>
Mindösszesen	43 665	100,0	1 268	100,0

17. Átlagos tartózkodási idő a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (éjszaka)

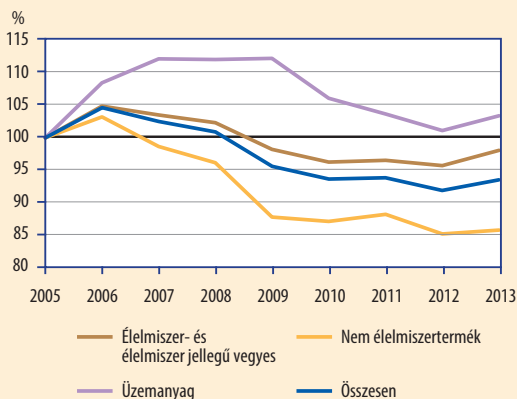
11.14. tábla A vendéglátóhelyek eladási forgalma

Év	Kereskedelmi	Munkahelyi	Összesen
Megoszlás, %			
2011	86,0	14,0	100,0
2012	86,2	13,8	100,0
2013	86,9	13,1	100,0
Volumenindex, az előző év = 100,0			
2011	97,5	86,4	95,8
2012	100,3	97,1	99,8
2013	100,8	94,3	99,9

11.10. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak területi megoszlása, 2013

KISKERESKEDELEM

11.11. ábra A kiskereskedelmi forgalom volumene (2005 = 100%)

11.15. tábla A kiskereskedelmi forgalom alakulása, 2013 (%)

Megnevezés	A forgalom megoszlása	A forgalom változása az előző évhez képest
Élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes	46,5	+2,5
Ebből:		
élelmiszer jellegű vegyes	39,4	-2,7
élelmiszer-, ital-, dohányáru	7,1	+50,9
Nem élelmiszer	35,1	+0,7
Ebből:		
iparcikk jellegű vegyes	2,9	-0,9
textil, ruházati és lábbeli	5,0	+5,0
bútor, műszaki cikk	11,2	-1,8
könyv, számítástechnika, és egyéb iparcikk	8,0	-3,5
gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer	6,1	+1,6
csomagküldő és internetes	1,5	+39,4
Üzemanyag	18,5	+2,3
Kiskereskedelem összesen	100,0	+1,8

18. Kiskereskedelmi forgalom volumenindexe, 2013 (előző év=100,0) (%)

LU 111,9

PL 104,6

LT 104,5

LV 103,9

BG 103,0

SE 102,5

EE 102,0

HU 101,9

UK 101,4

FR 101,2

IE 101,0

RO 100,6

MT 100,5

DE 100,3

CZ, SK 100,2

AT, EU-27 100,2

BE 99,5

DK 99,0

FI 98,8

PT 98,5

IT 97,6

SI 96,7

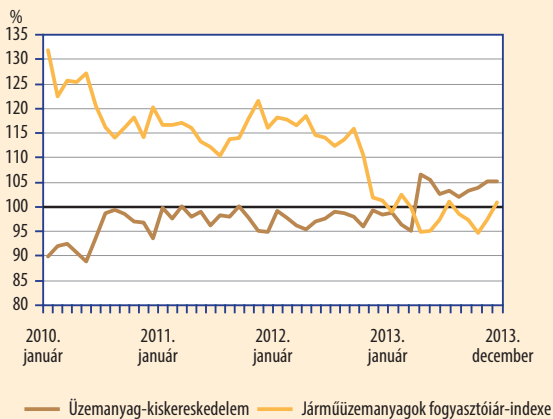
NL 96,2

ES 94,9

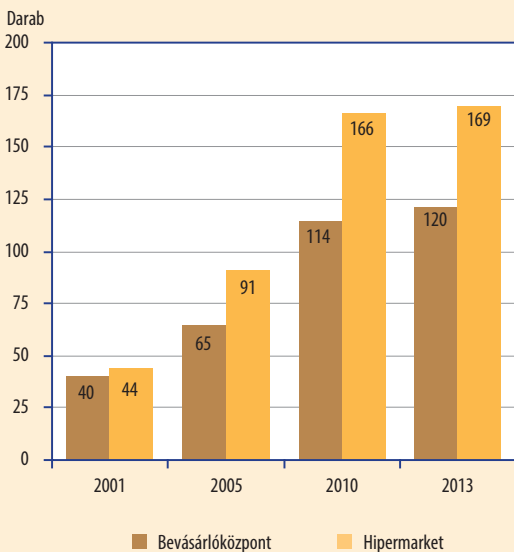
CY 94,5

GR 91,9

11.12. ábra Az üzemanyagok fogyasztói árának és forgalmának alakulása (előző év azonos időszaka = 100%)

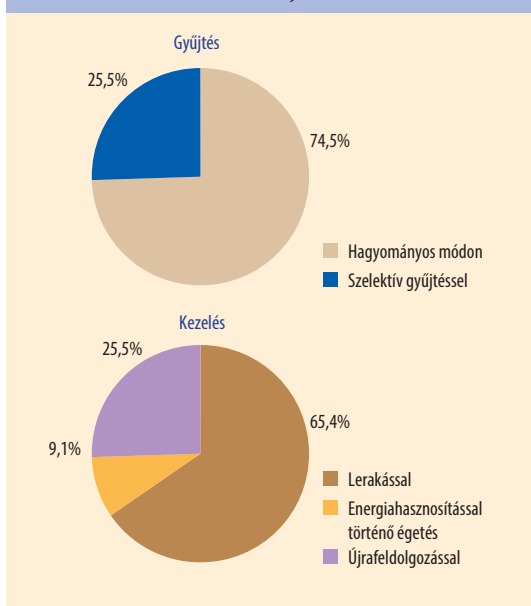
11.13. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása

12.1. tábla Környezeti adatok

Megnevezés	2010	2011	2012
Erdőterület, ezer hektár	1 922	1 928	1 933
Az összes települési, közüzemileg tisztított szennyvíz, millió m ³	558,5	469,4	438,0
A legalább biológiailag tisztított települési szennyvíz aránya, %	96,8	98,1	99,8
Települési szilárd hulladék, kilogramm/fő	403	382	402
Hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya, %	92,3	91,3	91,0
Szén-dioxid (bruttó) kibocsátás, kilogramm/fő	5 174	5 020	4 650
Nem metán illékony szerves vegyületek (NMVOC), kilogramm/fő	11	10	10
Kén-dioxid kibocsátás, kilogramm/fő	3	4	3
10 µm átmérőnél kisebb szilárdanyag (PM ₁₀) kibocsátása, kilogramm/fő	4	4	4

12.1. ábra A települési szilárd hulladék gyűjtése és kezelése, 2012

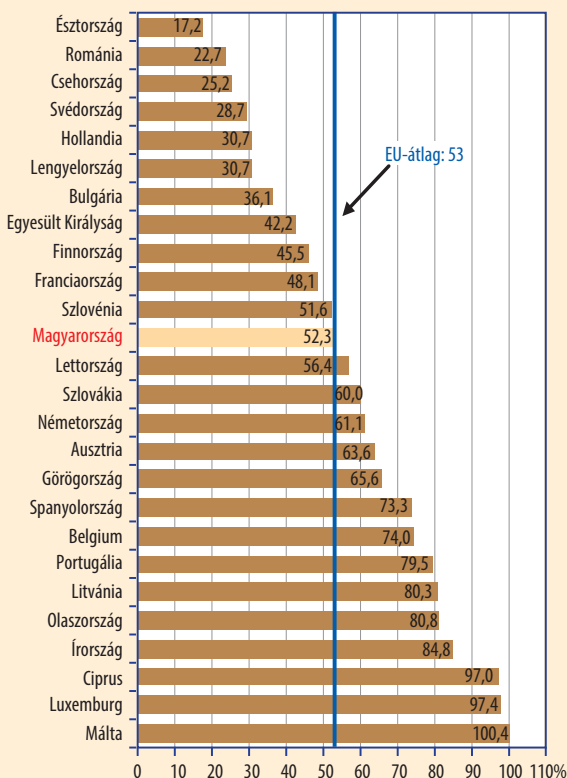

19. A városok egy köbméter levegőjében fellelhető 10 µm átmérőnél kisebb szilárdanyag (PM₁₀), 2011 (mikrogramm)

12.2. tábla Energiafelhasználás

Év	Összesen		Egységnyi GDP-re jutó felhasználás, előző év = 100,0
	petajoule	előző év = 100,0	
2011	1 053,3	96,9	95,3
2012	990,3	94,0	95,6
2013	945,0	95,4	94,4

12.2. ábra Az unió és tagországainak energiafüggősége, 2012*
(a nettó import aránya a bruttó belföldi fogyasztáson belül)

* Dánia nettó exportőr.
Forrás: Eurostat.

Tíz éve történt: keleti nyitás az Európai Unióban

„Nem államokat tömörítünk,
hanem embereket egyesítünk.”

Jean Monnet

Big Bangnek, vagyis ősrobbanásnak is nevezik az Európai Unió történetében a 2004. május 1-jén végbement bővítést. Az eseményt nem hiába illették ilyen hangzatos névvel, a közösség történetének legjelentősebb csatlakozási hullámát hajtották végre. Összesen tíz ország, Málta és Ciprus mellett nyolc kelet- és közép-európai állam (Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia) lépett be a közösségbe.

Az unió először nyitott az egykori vasfüggönyön túlra, a földrajzilag és sokáig ideológiailag egyaránt elkülönülő, valamint gazdasági fejlettség tekintetében is számottevően elmaradó régió felé. „A tíz évvel ezelőtti bővítés olyan történelmi esemény volt, ami Európát a végleges újraegyesülés és megbékélés felé vitte a hidegháború végét követően” – áll Martin Schulznak, az Európai Parlament elnökének az évforduló kapcsán kiadott közleményében. A régió új demokráciái már jó másfél évtizeddel a csatlakozás előtt az egyik legfontosabb külpolitikai célnak tekintették az európai integrációt. A bővítés több volt pusztán politikai gesztusnál, hiszen megteremtette az esélyt a csatlakozó országok gazdasági felzárkózására.

Mindmáig kérdés, hogy a kelet- és közép-európai régió „újoncai” miként aknázták ki a feltáruló lehetőségeket. A tízéves uniós tagság hozadékainak számbavételekor nem feledkezhetünk meg az elmúlt időszakot meghatározó gazdasági válságról, amelyhez minden ország eltérően alkalmazkodott. Magyarország esete speciális, fejlődését már 2006-tól befolyásolta a megbombolt belső egyensúly.

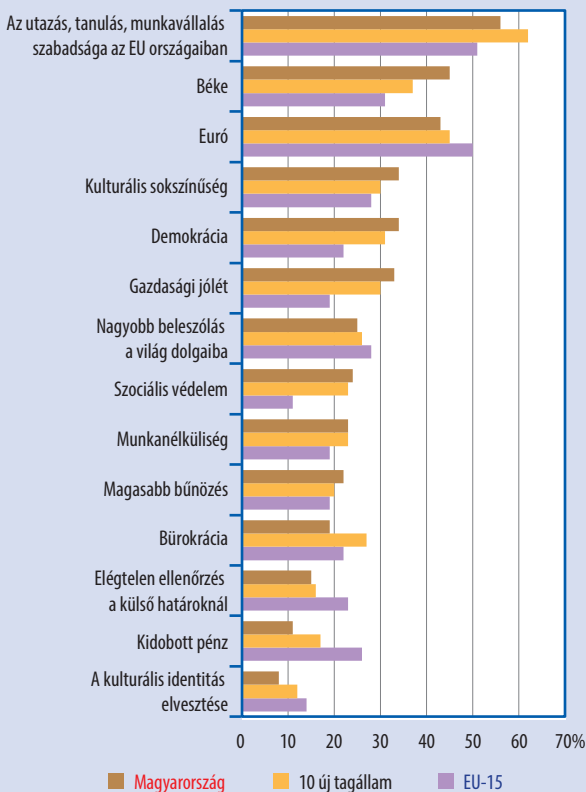
A keleti bővítés kronológiája

- 1988:** Magyarország a szocialista blokk tagjai közül elsőként kötött gazdasági és tudományos együttműködési megállapodást az Európai Gazdasági Közösséggel, az EU jogelődjével.
- 1989:** Elindult a PHARE-program, amelynek keretében Lengyelország és Magyarország vissza nem térítendő támogatást kapott a gazdaság újjáépítéséhez és a demokrácia kibontakoztatásához. A programot később további kelet- és közép európai országokra is kiterjesztették.
- 1990. június 25–26.:** A dublini EU-csúcson az uniós tagállamok kezdeményezték egy „új típusú kapcsolat” kialakítását a kelet- és közép-európai államokkal.
- 1991. december 16.:** Az Európai Közösség az akkori Csehszlovákiával, Lengyelországgal és Magyarországgal megkötötte az Európai Megállapodásnak nevezett társulási szerződést, amely 1994. február 1-jén lépett hatályba. Később Románia, Bulgária, Litvánia, Észtország, Lettország és Szlovénia is aláírta a megállapodást.
- 1993:** A Koppenhágában rendezett csúcstalálkozón deklarálták a keleti bővítés szándékát, és feltételeket szabtak a volt szocialista országok csatlakozásához. Az úgynevezett koppenhágai kritériumok teljesülése egyebek között garantálta a demokrácia stabil működését, az emberi és kisebbségi jogok védelmét, a működő piacgazdaságot és a közösségi vívmányok alkalmazására való felkészülést.
- 1994. április 1.:** A társult országok között elsőként Magyarország benyújtotta Athénban hivatalos csatlakozási kérelmét. A következő két évben a többi társult ország is követte a példáját.
- 1994. december 9–10.:** Az esseni csúcson a társult országok részvételével zajlott az Európai Tanács találkozója. A tanácskozáson szűntek meg a kelet-közép-európai államok belépésével kapcsolatos fenntartások, ezért a nyitás jelképévé vált ez a csúcs.
- 1995:** A Cannes-i Fehér Könyv több mint ezer intézkedést ajánlott a társult országok felkészüléséhez.
- 1997:** Az Európai Bizottság országjelentéseket készített a csatlakozni szándékozó országokról. A jelentést előkészítő kérdőívekre adott magyar válaszok összesen 4481 oldalt tettek ki, csaknem 14 és fél kilót nyomtak.
- 1998:** Megindultak a csatlakozási tárgyalások Ciprussal, Csehországgal, Észtországgal, Lengyelországgal, Magyarországgal és Szlovéniával, azaz az úgynevezett „luxemburgi csoporttal”.
- 1999:** Elkezdődött az egyeztetés az úgynevezett „helsinki csoporttal”, amelyet Bulgária, Lettország, Litvánia, Románia, Szlovákia és Málta alkotott.
- 2002. december 12–13.:** A koppenhágai csúcson lezárultak a csatlakozási tárgyalások.
- 2003. április 16.:** Athénban a tíz ország aláírja a csatlakozási szerződést: Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia. Az eseményt valamennyi országban népszavazás előzte meg, ami mindenhol a csatlakozást támogató eredménnyel zárult.

Nagy várakozások

Az új tagállamok fokozott várakozásokkal tekintettek a csatlakozás elé. Magyarország a legbizakodóbbak közé tartozott. A 2004 tavaszán végzett Eurobarometer-vizsgálat során Szlovénia után a második legnagyobb arányban (58%-kal) a magyarok és a litvánok adtak hangot azon véleménynek, hogy az uniós tagság előnyöket hoz majd országuk számára. A tízek válaszadóinak 52%-a gondolta ugyanezt. A taggá válás pozitív hozadékát a reménybeli uniós polgárok leginkább az unión belüli utazás, a tanulás, a munkavállalás szabadságában és az euró bevezetésében látták. Minden harmadik válaszadó ezen kívül a béke, a demokrácia, a kulturális sokszínűség

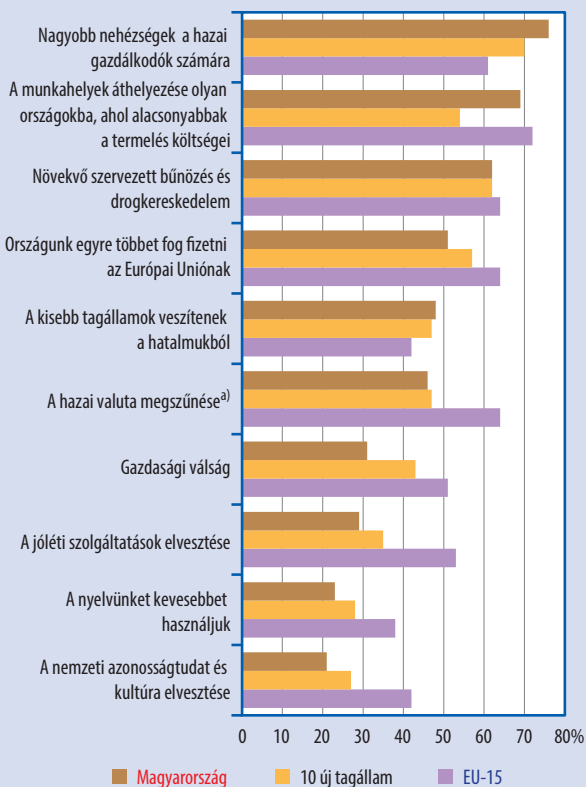
1. ábra Mit jelent az Európai Unió?
A bővítés várható pozitív és negatív hatásai, 2004

és a gazdasági jólét fogalmával azonosította a közösséget. Ugyanakkor félelmeiknek is hangot adtak: 70%-uk tartott tőle, hogy a helyi gazdálkodók megsínylik a tagságot. A tízek lakói közül leginkább a magyarok aggodalmaskodtak amiatt, hogy a csatlakozás hatására munkaadójuk olyan országokba helyezze át a termelést, ahol alacsonyabbak a költségek.

A bővítés előtti hónapokban hasonló aggályok fogalmazódtak meg azokban az állampolgároknak, akik régi uniós tagországokban éltek. Az unióval kapcsolatos félelmeik között leginkább a munkaadók költözését említették. Aggodalmaik között – a növekvő bűnözés mellett – második helyen szerepelt,

2. ábra A tagsággal kapcsolatos félelmek, 2004*

* Több válasz is megjelölhető.

a) Az EU-15 tagállamok közül kizárólag Dániában, Svédországban és az Egyesült Királyságban választható lehetőség.

Forrás: Standard Eurobarometer 61, 2004. tavasz

hogy országuknak ezentúl többet kell majd fizetnie az uniós kasszába. Mindezek tükrében nem meglepő, hogy 2004 tavaszán az EU-15 polgárait erősen megosztotta a küszöbön álló Big Bang: 42%-uk támogatta, 39%-uk ellenezte a bővítést. A legjelentősebb arányban a németek (56%) és az osztrákok (52%) fejezték ki nemtetszésüket a közelgő eseményekkel kapcsolatban. Ebben minden bizonnyal nem kis szerepet játszott ebben földrajzi és gazdasági közelségük a csatlakozó régióhoz.

Nyitott kapuk

Nyugat-Európa kapui fokozatosan nyíltak meg az új tagállamok előtt. Az állampolgárok szabad mozgása tekintetében a schengeni övezethez való csatlakozás jelentett mérföldkövet. A térségbe Ciprus kivételével a többi kilenc tagállam belépett 2007-ben. A kelet-közép-európai munkavállalók fogadása azonban megosztotta a tizenötöket. A bővítést követően azonnal csupán az Egyesült Királyság, Írország és Svédország várta feltételek nélkül az újonnan csatlakozott államok polgárait. A nyitás nyomán egyes államokból, főként Lengyelországból csakugyan megindult a munkavállalók beözönlése (a lengyel statisztikai hivatal adatai szerint 2004 és 2008 között több mint 150 ezer honfitársuk hagyta el az országot), Magyarországról azonban a csatlakozást követő két évben csak mintegy 10 ezer fő ment el az előbbi országokba a KSH Népeségtudományi Kutatóintézetének adatai szerint. A többi tagország fokozatosan szüntette meg a korlátozásokat: Finnország, Olaszország, Spanyolország, Portugália és Görögország 2006-ban, Franciaország, Hollandia és Luxemburg 2007-ben, Belgium és Dánia 2009-ben. A legóvatosabban Ausztria és Németország járt el: náluk 7 évvel a bővítés után vállalhattak szabadon állást a nyolc kelet-közép-európai ország lakói. Ekkor már a magyarok számára is jóval nagyobb vonzerővel bírtak a határ túloldalán kínálkozó lehetőségek. Bár pontos adatok nem állnak rendelkezésre, a változást mutatja, hogy 2010 és 2013 között csaknem kétszeresére, 98 ezer főre emelkedett a külföldön, döntően az Európai Unióban foglalkoztatott magyarok száma. A migrációs folyamatokra időközben jelentős hatást gyakorolt a gazdasági világválság is.

A recesszió számottevő mértékben átrendezte az Európai Unió munkaerő-piaci térképét. A 15–64 éves korosztály munkanélküliségi rátája 2004 és 2007 között Magyarországon kivételével még minden 2004-ben csatlakozott volt szocialista

tagállamban csökkent, ám 2008 és 2010 között kivétel nélkül emelkedett az állástalanok aránya mind a nyolc új kelet-közép-európai tagállamban, és a válság előtti, 2007-es szintet azóta sem közelítette meg. Ezzel párhuzamosan 2009 és 2010 Lengyelország kivételével mindenhol a foglalkoztatás mérséklődését hozta. 2013-ig csak Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban érte el a recesszió előtti állapotot a foglalkoztatás mértéke. A 2013. évi 58,4%-os foglalkoztatási aránnyal azonban hazánk továbbra is a rangsor végén áll.

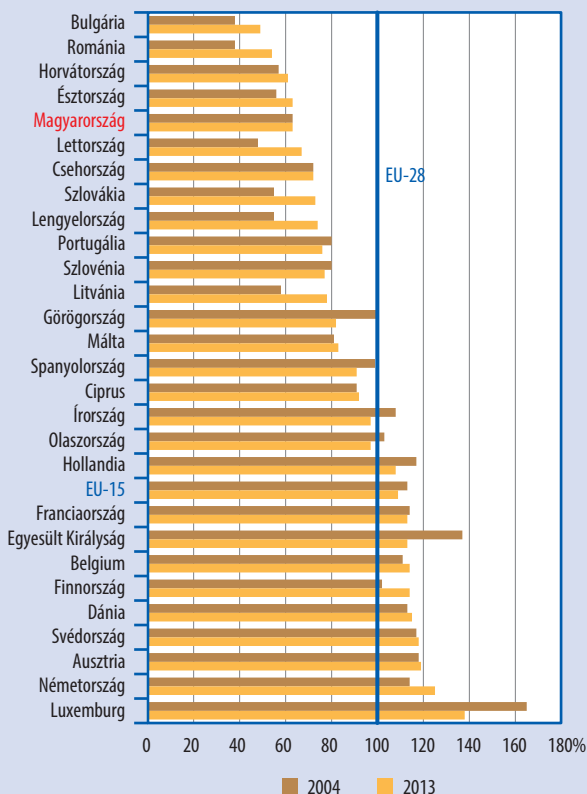
Európai életminőség?

A válság az életkörülményekre is rányomta a bélyegét, ennek ellenére az újonnan csatlakozott országok látványos fejlődési pályát jártak be. A születéskor várható átlagos élettartam mind a nyolc új kelet-közép-európai tagállamban az uniós átlagot (1,9 év) meghaladó mértékben emelkedett 2004 és 2012 között. A rangsort továbbra is Szlovénia vezeti 80 évvel. A csatlakozáskor 72 évvel rangsor végén levő észtek érték el a legkiemelkedőbb változást, átlagos élettartamuk 2004 óta 4,3 évvel nőtt. A magyarok életkilátásai 73-ról 75 évre javultak. E folyamatok ugyanakkor kivétel nélkül mindenhol a lakosság elöregedésével párhuzamosan mentek végbe.

A vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó fogyasztás tekintetében a volt szocialista országok többsége szintén közeledett az uniós átlaghoz. A régiós rangsort élén álló Litvánia mutatója 2004 és 2013 között 20 százalékponttal javult. Hasonló Lengyelország, Lettország és Szlovákia teljesítménye is. Csehország és Magyarország megtartotta az uniós átlagtól a csatlakozáskor fennálló távolságot, ezzel azonban hazánk Észtszlovákiával holtversenyben utolsó helyre került a kelet-közép-európai országok között. A vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó fogyasztás a régióból egyedül Szlovéniában csökkent.

A 2004-ben csatlakozott kelet-közép-európai országok és az EU-15 között gazdasági tekintetben is zárult az olló. A volt szocialista államok vásárlóerő-paritáson számított egy főre jutó GDP-je 2004 és 2013 között közeledett az uniós átlaghoz, miközben az EU-15 átlaga 113-ról 109%-ra csökkent. A legfejlettebb Szlovénia kivételével minden újonnan csatlakozott ország mutatója közeledett az uniós átlaghoz. Az előnyös pozícióból induló magyar gazdaságot fokozatosan érték be, illetve előzték meg a fejlettségben hirtelen megugró régiós országok. Miközben Magyarországon az

3. ábra Egy főre jutó fogyasztás, EU-28=100%
(Vásárlóerő-paritáson számolt adatok alapján)

egy főre jutó GDP a 2004. évi uniós átlag 63%-áról a 2013. évi átlag 67%-ára emelkedett, addig Szlovákiában 57-ről 76%-ra, és a lengyelek beérték hazánkat (51-ről 68%-ra gyarapodva), a csehek pedig mindössze 2 százalékponttal, 80%-ra emelték a térségben magasnak számító fejlettségüket. A szintén 2004-ben csatlakozott Málta és Ciprus egy főre jutó GDP-je 2013-ban az uniós átlag 83, illetve 92%-át érte el, így az újonnan csatlakozott államok között a legfejlettebbnek számítanak.

A válság alatt a magyar gazdaság jelentős recessziót élt meg, de szinte minden régiós országban megtört a lendület. Lengyelországban, egyedülként a növekedés a válság alatt sem fordult negatívba. A recesszió elkerülésében jelentős szerepet játszott a 39 milliós piac saját belső – kormányzati intézkedésekkel

is ösztönzött – fogyasztásának meglődulása, továbbá nem elhanyagolhatóak a 2012-es, Ukrajnával közösen megrendezett futball-Európa-bajnokság fejlesztései sem. Ez a fejlődés a lakosság erőteljes elvándorlását is megfékezte.

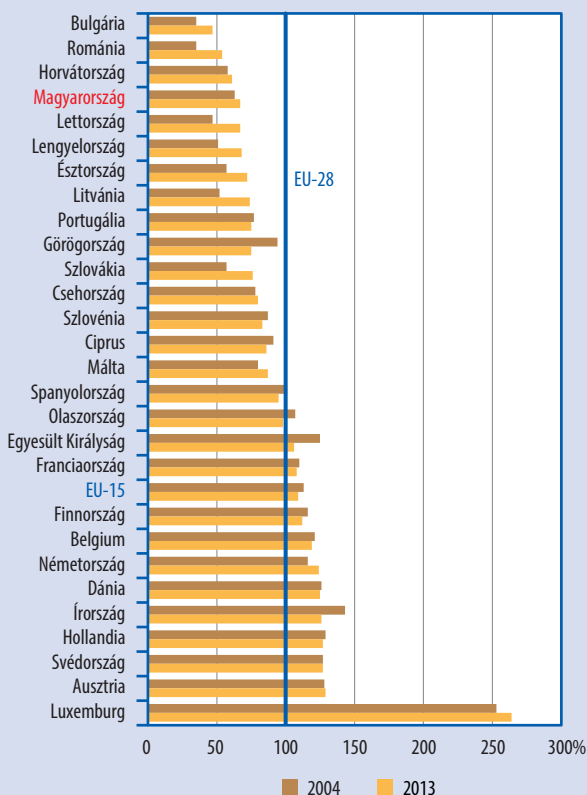
Az exporttevékenység mind a nyolc országban jelentősen hozzájárult a gazdaság élénküléséhez. A visegrádi négyek (V4: Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia) esetében ez a tendencia különösen szembeszökő. Az export GDP-hez viszonyított értéke Luxemburg után Szlovákiában és Magyarországon a legmagasabb, 98 és 96%. Különösen az autógyártás kapcsolt nagysebességre: a V4-ek Németország után az EU második legnagyobb gépkocsigyártói lettek.

A fejlettség szintje azonban az egyes államokon belül korántsem azonos. A vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó GDP tekintetében a fővárosok szárnyaltak: Varsó, Prága és Pozsony a csatlakozást követő években megelőzte – a Kelet-Közép-Európa számára hosszú ideje referenciapontnak tekintett – Bécset. A valamikori császárváros szintjét Budapest is megközelítette, ugyanis 2011-ben mindössze 10%-kal maradt el tőle.

Egyes hátrányos helyzetű régiók ugyanakkor stabilan az uniós rangsor végén kullognak. A hús legszegényebb régió kivétel nélkül a volt szocialista államokból került ki 2011-ben. A nyolc legrosszabb helyzetű régió a 2007-ben csatlakozott Bulgáriában és Romániában található. A 9. legfejletlenebb azonban Észak-Magyarország, egyben a 2004-ben csatlakozott országok régiói közül a legszegényebb. 2004 és 2011 között Észak-Magyarország és a főváros között tovább mélyült a szakadék, az egy főre jutó GDP tekintetében 2011-ben már négyszeres volt különbség. A szomszédos Szlovákiában is hasonló a különbség Pozsony és Kelet-Szlovákia (Vyhodne Slovenska) régió között.

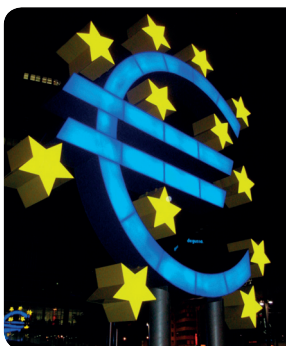
A tízek fejlődésében az uniós források mindazonáltal jelentős szerepet játszottak. 2004 óta összességében mindegyik ország kevesebbet fizetett az uniós kasszába, mint amennyit onnan visszakapott. Magyarország a támogatások egyik legnagyobb haszonélvezője. Alig 8 milliárd eurós befizetés mellett 2004 és 2012 között hazánk 25 milliárd euró forrást kapott az uniótól. A legutóbbi, 2007–2013-as költségvetési időszakot, Csehország használta ki a legkisebb mértékben, 2013. decemberig ugyanis mindössze a támogatások felét hívta le. (Hazánk esetében ez az arány 59%-ot tett ki.) Az Európai Bizottság által is kifogásolt, túladminisztrált, korrupciótól terhes forráselosztási rendszer jelentősen felkorbácsolta a cseheknél az unióellenes indulatokat.

4. ábra Egy főre jutó GDP, EU-28=100%
(Vásárlóerő-paritáson számolt adatok alapján)

Új törésvonalak

A nyolc volt szocialista tagállam fele már része az euróövezetnek. Elsőként, 2007-ben Szlovénia vezette be az eurót, majd Szlovákia 2009-ben, két évvel később Észtország, 2014-ben pedig Lettország. Litvánia számára az Európai Bizottság javasolta, hogy 2015. január 1-jén lépjen be az euróövezetbe. (A szintén 2004-ben csatlakozott Máltán és Cipruon egyaránt 2008-ban vezették be az eurót.) A V4-ek közül egyedül Szlovákiának sikerült a közös pénzre váltania, Csehország, Lengyelország és Magyarország esetében még nem tűzték ki az euróövezetbe való csatlakozás céldátumát.

A közös valuta bevezetése azonban nem kevés áldozattal járt. Szlovákiában áremelkedést hozott az euró. A balti államok fejlődésében is sajátos szerepet játszott az euróhoz vezető út, melynek teljesítése mindhárom országban prioritást élvezett. Rögtön a csatlakozást követően beléptek – a hazai valuta mozgását az euróhoz rögzítő – az ERM II rendszerbe, amely a közös pénz bevezetésének előszobája. A válság során viszont a lakossági hitelekkel táplált belső fogyasztás és a külföldi tőkeberuházások által gerjesztett növekedés megtört, a túlfűtött balti gazdaságok teljesítménye 2009-ben 14–18%-kal esett vissza. A krízis kezelését nehezítette az ERM II rendszerbeli tagság, ami akadályozta a deviza leértékelését. Vilnius, Riga és Tallinn csak radikális megszorítások árán tudták stabilizálni gazdaságukat, például csökkentették a közférában dolgozók bérét. Erőfeszítéseik a GDP változásában is mérhető sikerrel jártak, ám többek között hozzájárultak a szegénység elmélyüléséhez és a lakosság nagymértékű kivándorlásához is. Mindeközben a mediterrán országok gazdasági recessziója nyomán az unió régi tagjai között észak-déli törésvonal alakult ki, ami a közös valuta rendszerének megingásában, azaz az euróválság kialakulásában is jelentős szerepet játszott.

Heterogén közösség

Az integrációs erőfeszítések dacára az elmúlt évtizedben rendkívül heterogén közösséggé vált az unió, amit a Világgazdasági Fórum 2013–2014-es versenyképességi rangsora is kifejez. Öt ország, Finnország (3.), Németország (4.), Svédország (6.), Hollandia (8.) és az Egyesült Királyság (10.) bejutott a világ gazdasági elitjét tömörítő Top10-be. A 2004-ben csatlakozott uniós tagok közül azonban többen zártak a 148 ország rangsorának második harmadában, mégpedig Lettország (52.), Ciprus (58.), Szlovénia (62.), Magyarország (63.), valamint Szlovákia (78). (Az uniós tagok közül Görög-országot sorolták leghátrébb, a 91. helyre e rangsorban.)

A tagállamok különböző haladási üteme bizonytalanná teszi az egységes program, például az intelligens, fenntartható és befogadó növekedésért létrehozott Európa 2020 stratégia megvalósíthatóságát is. Ezzel is összefüggésbe hozható, hogy az elmúlt években felmerült a „kétsebességes” unió gondolata, melynek értelmében más fejlődési modellt, eltérő szabályozást kellene követniük azoknak a térségeknek, amelyek nem képesek felvenni a ritmust az élvonallal.

A kihívásokkal teli évtized után nem csodálkozhatunk azon, hogy az unió polgárait sok tekintetben megosztja a közösség intézménye. A 2013. őszi végzett Eurobarometer-felvétel szerint a valaha mért legkevesebb, mindössze minden harmadik válaszadó bízott az Európai Unióban. A válság által megtépzott déli tagállamokban – ideértve Ciprust is –, valamint a köztudottan euroszeptikus Egyesült Királyságban még ennél is jóval alacsonyabb értéket mértek. A volt szocialista országok közül leginkább Csehországban és Szlovéniában volt mélyponton az unióba vetett bizalom. Ugyanakkor a balti államokban, továbbá Magyarországon, Szlovákiában és Lengyelországban a válaszadók mintegy fele még mindig pozitívan tekint az EU-ra. Az uniós állampolgárok többsége (56%) úgy vélekedik, hogy országa az EU-n kívül nem tudna könnyebben megbirkózni a jövő kihívásaival, és minden nehézség ellenére optimista a közösség jövőjét illetően.

Források:

Az Európai Parlament honlapja

Európai Bizottság (2004): Standard Eurobarometer 61.

Európai Bizottság (2013): Standard Eurobarometer 80.

Európa-politikai kormányzati honlap

Darvas Zs.: 10 years EU enlargement anniversary: Waltzing past Vienna. 2014. május 1.

Földházi E. (2011): Az osztrák és a német munkaerőpiac megnyitásának várható hatása Magyarország népességére. Demográfia, XI. évf., 4. szám.

Jedlicka J. – Rzentarzewska K. (2014): Cohesion Policy and other EU assistance programmes in 2014–2020. EU Office, Prága.

Lengyel Központi Statisztikai Hivatal (2010): Concise Statistical Yearbook of Poland 2010. Varsó.

Lengyel Központi Statisztikai Hivatal (2014): Poland in the European Union, 2004–2014. Varsó.

Meisel S. (2014): A válságkezelés balti modellje. VGI Műhelytanulmányok (101), MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Világgazdasági Intézet, Budapest.

Pupek E. (2010): Az Európai Unió integrációtörténete és szakpolitikái: a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola tankönyve. Századvég Kiadó, Budapest.

A kézirat lezárásának időpontja: 2014. július 24.

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

A kiadványban szereplő adatok elsődleges forrása a Központi Statisztikai Hivatal, a nemzetközi adatok pedig elsősorban az Eurostat adatbázisából és kiadványaiból származnak. Minden egyéb forrást a felmerülés helyén lábjegyzetben jelöltünk. A „Tíz éve történt: keleti nyitás az Európai Unióban” című kiemelt téma esetében a felhasznált források az elemzés végén találhatóak.

Készült a Tájékoztatási főosztályon, a szakstatisztikai főosztályok közreműködésével.

Felelős szerkesztő:
Freid Mónika

Szerzők:
Andrejcsik Linda, Bakos Norbert, Deák Tiborné, Freid Mónika, Herzog Tamás, Jávorszkyné Nagy Anikó, Kelemen Nóra, Kovács Benedek, Kovács Krisztián, Majoros Marcella, Molnár Beatrix, Nagyné Pakula Urszula, Dr. Oparin-Salamon Melinda, Zeisler Judit

A kéziratot gondozta:
Polónyi Katalin

Tördelőszerkesztő:
Gyulai Katalin, Simonné Horváth Gabriella

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.079